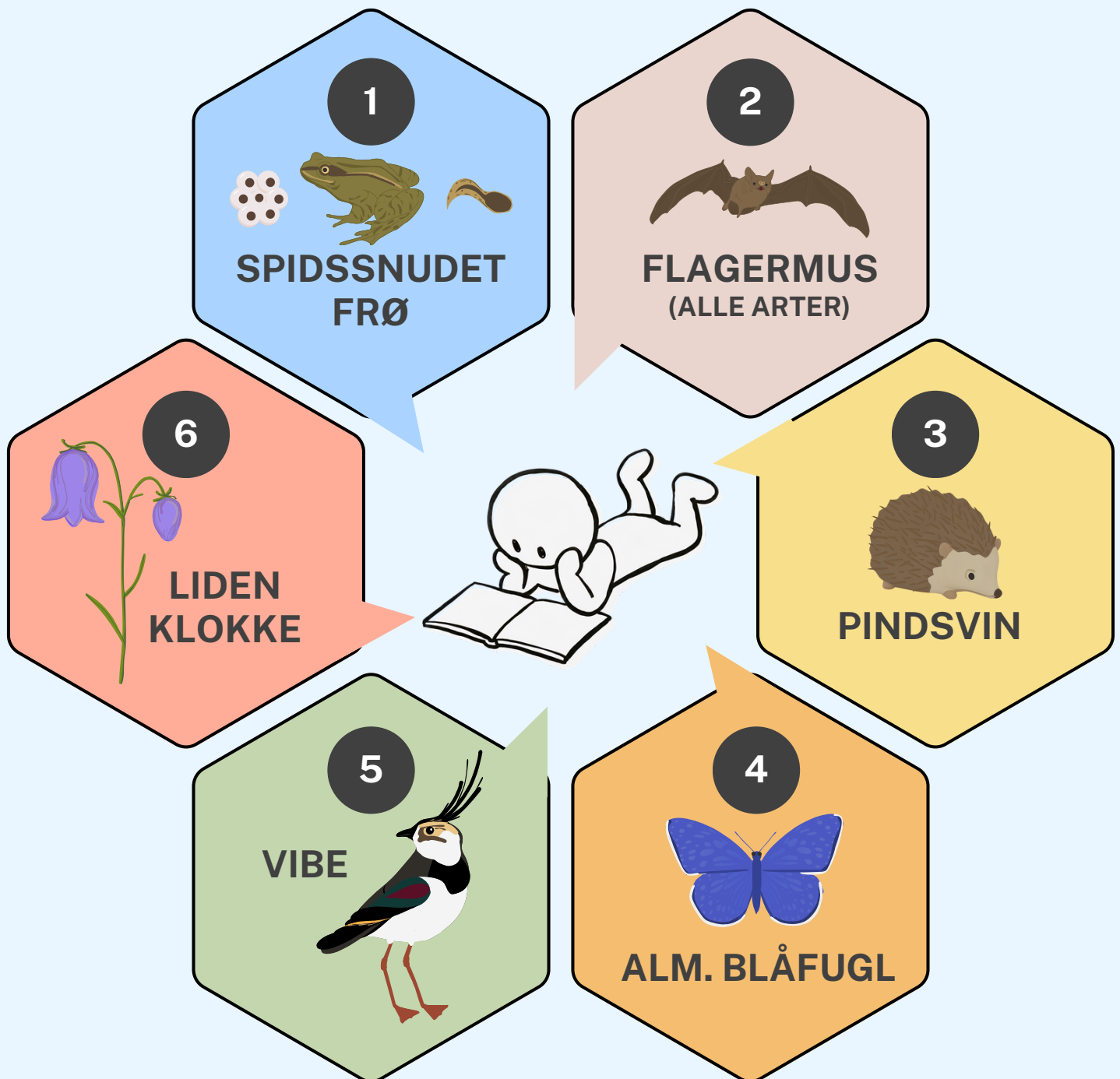
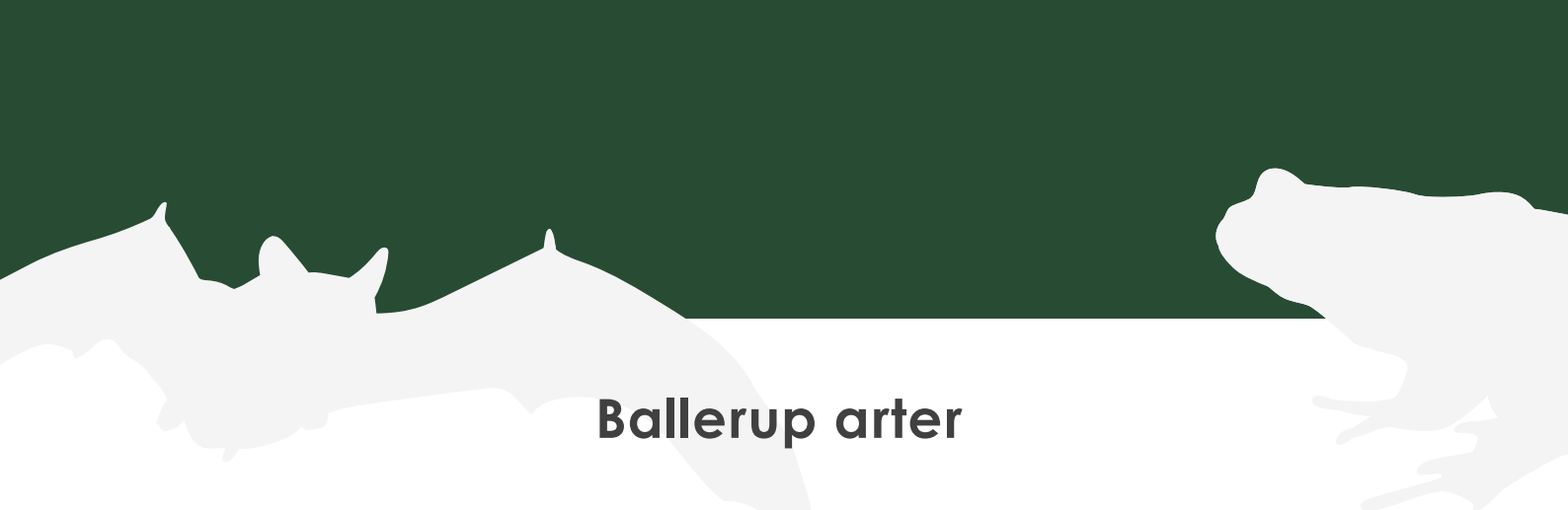

FOKUS PÅ VORES NATUR

Ballerup arter

Vil du hjælpe med at finde dem? Når flere kender naturen omkring sig, bliver det lettere at passe på den

Ballerup arter

Naturen i Ballerup Kommune rummer et væld af planter og dyr. Nogle møder vi mere eller mindre hver dag, mens andre er så sjældne, at de kun findes få steder.

Med *Ballerup-arterne* sætter vi fokus på arter, der fortæller historien om naturen i vores kommune. De repræsenterer både den natur, vi har i dag, og den, vi ønsker mere af i fremtiden. Nogle er almindelige og velkendte, mens andre er sjældne eller kræver særlige levesteder. Fælles for dem er, at de giver os et indblik i naturen og gør den mere nærværende.

Vi håber, at flere borgere, skoler, foreninger og familier får lyst til at gå på opdagelse i naturen, registrere deres fund på **Arter.dk** og være med til at følge de lokale arters udvikling.

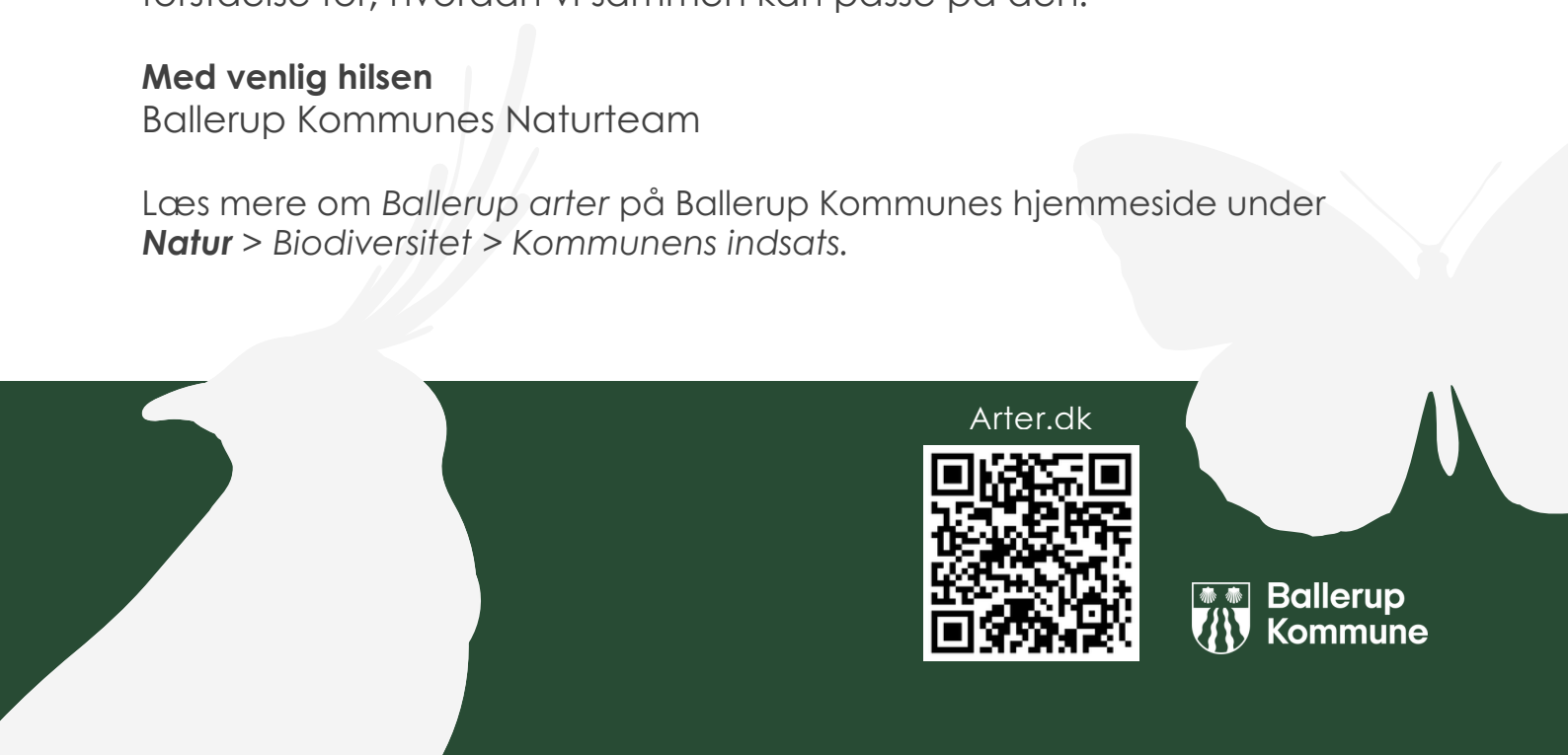
Når vi følger arterne, får vi samtidig indblik i udviklingen af kommunens natur. Er arterne talrige, er det ofte et tegn på, at naturen trives. Forsvinder de eller går tilbage, kan det vise, at naturen har brug for mere plads og bedre vilkår.

Målet er derfor ikke kun at registrere naturen, men også at skabe større forståelse for, hvordan vi sammen kan passe på den.

Med venlig hilsen

Ballerup Kommunes Naturteam

Læs mere om *Ballerup arter* på Ballerup Kommunes hjemmeside under **Natur** > Biodiversitet > Kommunens indsats.

Arter.dk

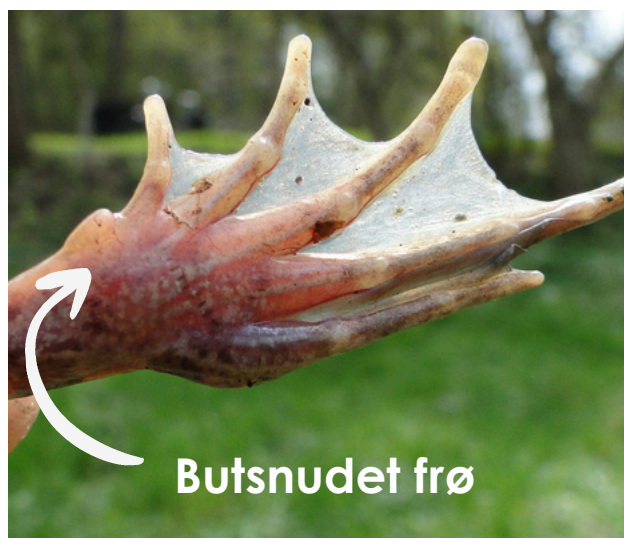
SPIDSSNUDET FRØ

Det du skal kigge og lytte efter

Spidssnudet frø er en beskyttet frøart. Den bliver ofte forvekslet med den mere almindelige butsnudede frø, fordi de begge er brune frøer.

Som navnet antyder, har spidssnudet frø en mere spids snude set fra siden. Hvis du gerne vil kende forskel på de to arter, kan du også kigge på **fodrodsknuden**, som sidder på indersiden af bagfoden. Hos spidssnudet frø er den større og længere end hos butsnudet frø og strækker sig over mere end halvdelen af det første led på den inderste tå.

Bag øjet sidder frøens **trommehinde** – en rund skive, der fungerer som øre. Hos spidssnudet frø er trommehinden forholdsvis lille (ca. halvdelen til to tredjedele af øjets størrelse). Frøerne lyder også meget forskelligt.

Frøerne kommer frem fra deres vinterdvale i marts eller april. På denne tid af året kan du være heldig at opleve et af naturens mest fascinerende **forårstegn**. I yngletiden samles mange frøer i vandhuller for at parre sig og **lægge æg**. Hannerne bliver ofte helt eller delvist blålige og udvikler særlige parringspuder på forbenene: ru og fortykket hud, som hjælper dem med at holde fast i hunnen.

Hver hun lægger typisk mellem **1.000** og **2.000** æg. Æggene samles i store klumper i de lune, lavvandede dele af vandhullet, hvor solen hurtigt kan opvarme vandet. Ægklumperne ligner dem fra butsnudet frø, men hvis man kigger nøje efter, virker æggene ofte mere klare og gennemsigtige, og ægklumpen føles lidt fastere.

Sådan kan du hjælpe

Spidssnudet frø er ligesom alle andre danske padder afhængig af rene, lysåbne vandhuller og søer for at kunne yngle.

Du kan hjælpe spidssnudet frø ved at registrere fund på **Arter.dk** og ved at passe godt på de søer og vandhuller, hvor frøerne yngler.

Når du besøger et vandhul i **foråret**, kan du være heldig at se **ægklumper, haletudser** eller små nyforvandlede **frøer**.

Pas på hvor du træder, og hvis du har en hund med, kan du holde den i kort snor, da hunde godt kan komme til at forstyrre eller spise de små frøer.

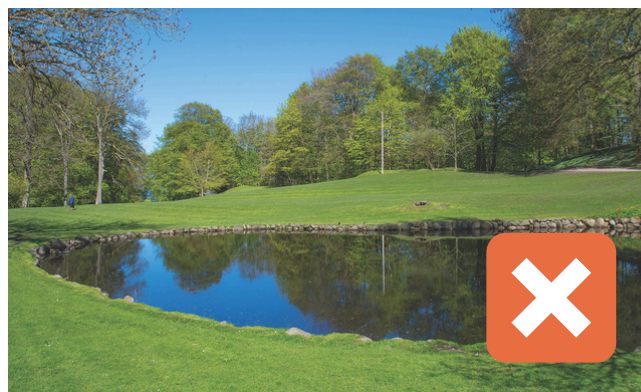
Du kan også hjælpe ved **ikke** at udsætte guldfisk eller skildpadder i søer og vandhuller, da de spiser frøernes æg og haletudser.

Undgå også at fodre ænder, da madrester og andeafføring tilfører næringsstoffer til vandet som frøerne ikke kan tåle.

Pas på mig!

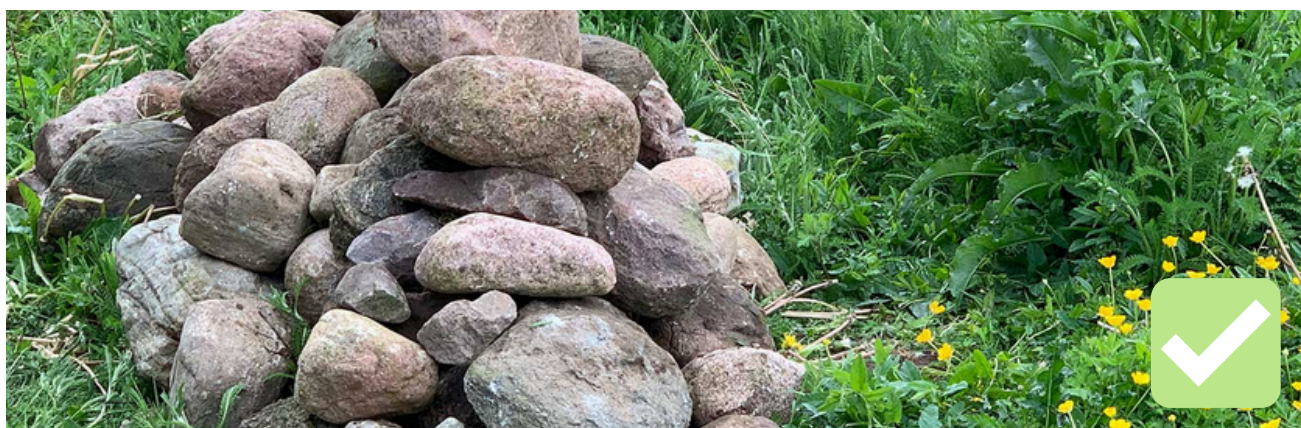
Vidste du, at Ballerup Kommune løbende laver nye egnede padde vandhuller?

Frøerne har også brug for trygge steder på land, hvor de kan finde føde, gemme sig og overvintre. Derfor gør områder med **højt græs**, bunker af **grene**, **sten** og gamle **træstammer** en stor forskel.

Du kan hjælpe ved at lade naturen få lidt plads i haven, på skolens udearealer eller andre steder, hvor det er muligt.

FLAGERMUS

Godt at vide

Alle danske flagermusarter er fredede, og deres yngle- og rasteområder er beskyttede.

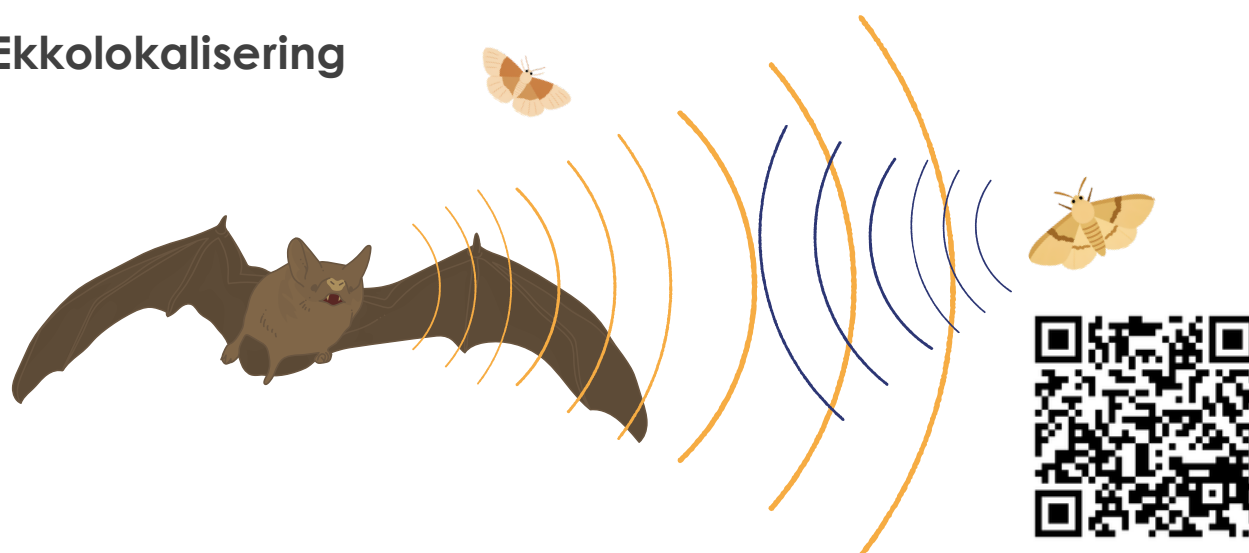
Fra **maj** til **oktober** er der gode muligheder for at opleve flagermus i Danmark. De er nataktive og kommer frem ved skumringstid, hvor de begynder deres jagt efter insekter. Hvis du opholder dig ved en sø, i en park eller i haven på en lun sommeraften, kan du være heldig at se dem flyve gennem luften som små mørke skygger.

Flagermus finder vej og fanger deres føde ved hjælp af **ekkolokalisering**. De udsender meget høje lyde, som rammer omgivelserne og bliver sendt tilbage som ekkoer. På den måde kan flagermusen danne sig et detaljeret billede af sine omgivelser og finde små flyvende insekter, selv i totalt mørke.

Lydene ligger i ultralydsområdet, det vil sige over menneskets normale høregrense på cirka 20 kHz. Derfor kan vi normalt ikke høre dem.

Med en **flagermusdetektor** kan lydene omdannes til noget, vi kan høre. De forskellige arter har hver deres karakteristiske kald, og derfor kan detektoren hjælpe med at afgøre, hvilken flagermus man har fundet.

Ekkolokalisering

Alle danske flagermus lever af insekter som myg, dansemyg, stankelben, natsværmere, biller og vårflyer. Derfor har de små og svage kæber, der er udviklet til at fange insekter – ikke til at bide mennesker.

17 ARTER I DANMARK

De mest almindelige arter

1. Langøret flagermus – 40 kHz
2. Brunflagermus – 20 kHz
3. Trolldflagermus – 40 kHz
4. Pipistrellflagermus – 45 kHz
5. Dværgflagermus – 55 kHz
6. Sydflagermus – 31 kHz
7. Vandflagermus – 45 kHz

Øvrige arter

8. Frynseflagermus – 52 kHz
9. Damflagermus – 36 kHz
10. Skimmelflagermus – 25 kHz
11. Skægflagermus – 53 kHz
12. Bechsteins flagermus – 61 kHz
13. Brandts flagermus – 51 kHz
14. Nordflagermus – 30 kHz
15. Leislers flagermus – 29 kHz
16. Stor museøre – 37 kHz
17. Bredøret flagermus – 30 kHz

Det du skal kigge efter

Flyvemønstre og lokalitet

Uden en flagermusdetektor, kan det være svært at vide præcis hvilken art der er tale om. Man kan dog lægge mærke til, **hvor** flagermusen flyver, og **hvordan** den flyver.

Brunflagermus: Jager ofte højt over trætoppene og i åbent luftrum, typisk med en hurtig og retlinjet flugt. Ses ofte 50–100 meter over jorden.

Vandflagermus: Flyver meget lavt over vandoverfladen. Flugten er smidig og kan virke let bølgende eller "sakkende".

Langøret flagermus: Flyver langsommere, manøvreduktigt og tæt på vegetation, hvor den med sine store ører kan lytte efter insekter på blade, grene og bark. Den kan også "plukke" bytte direkte fra overflader.

Pipistrellflagermus, dværgflagermus og trolldflagermus: Flyver hurtigt, manøvreduktigt og med hyppige retningsskift langs træer, hegn, haver og tæt mellem grene - "zigzag".

Husk, at flere arter kan findes de samme steder og have lignende flyvemønstre.

Tegn på flagermus

Selvom flagermus sjældent ses i dagslys, efterlader de **spor**, som afslører deres **tilstedeværelse**.

Kig efter **gamle træer** med hulheder, revner eller løs bark, hvor de kan finde ly.

På **ældre bygninger** gemmer de sig ofte under udhæng eller i smalle sprækker i murværket. Mørke striber og bunker af ekskrementer kan afsløre, hvor de flyver ind og ud.

Ekskrementerne er små, sorte piller, der ligner muselort, men de smuldrer ved berøring og kan have en glinsende overflade på grund af indholdet af insektrester.

Endelig kan man under faste spise- eller hvilesteder observere **vinger** fra **sommerfugle** og **natsværmere**, da disse ikke bliver spist.

Sådan kan du hjælpe

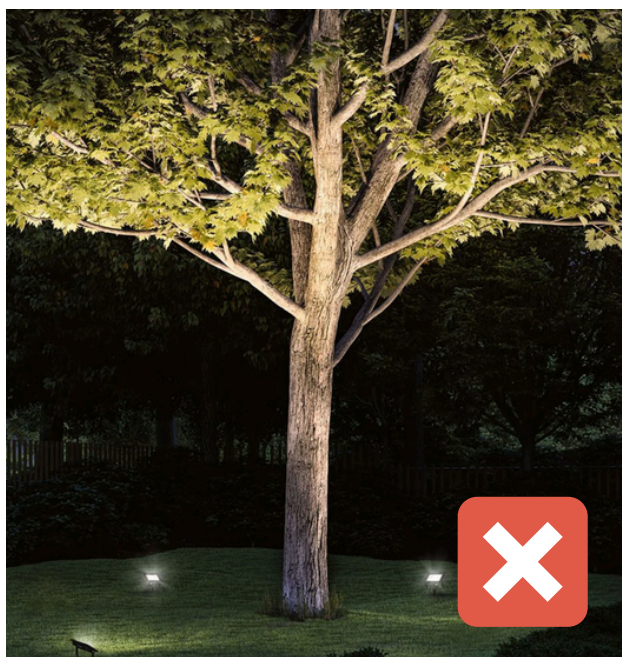
Du kan hjælpe flagermusene ved at registrere dine fund på **Arter.dk**. Samtidig kan du være med til at **beskytte** flagermusene ved at passe på deres **levesteder**.

Gamle træer med hulheder og **ældre bygninger** er blandt de vigtigste steder for flagermus. Her hviler de, opfostrer deres unger og søger ly. Hvis et sådant træ skal beskæres eller fældes, bør det derfor først undersøges af en fagperson. Flagermus og deres yngle- og rasteområder er beskyttede, og arbejdet kan kræve særlige hensyn, herunder at arbejdet planlægges uden for flagermusenes yngletid, som typisk strækker sig fra maj til august.

Hvis træet kan fældes, kan man lade de nederste 3-5 meter af stammen stå som naturstamme. På den måde kan en del af træet bevares til gavn for insekter og andre dyr.

Man kan også hjælpe flagermusene ved at **begrænse udendørs belysning** om natten, da kraftigt lys ved træer, søer, levende hegn og andre grønne områder kan forstyrre deres jagt.

Flagermus lever af insekter, og derfor gavner det dem, når vi skaber gode forhold for **insektlivet**.

Flagermuskasser kan give flagermus et ekstra opholdssted i sommerhalvåret. Her kan de **hvile** om dagen, og nogle arter kan bruge kasserne som ynglested, hvor hunner samles for at føde og opfostre deres **unger**.

Flagermus flytter ofte mellem flere forskellige opholdssteder i løbet af sommeren. Derfor kan en flagermuskasse bruges af både enkelte dyr og mindre kolonier.

Flagermuskasser kan være et **supplement** til skjulesteder, men de kan **ikke erstatte** gamle træer med hulheder eller egnede bygninger.

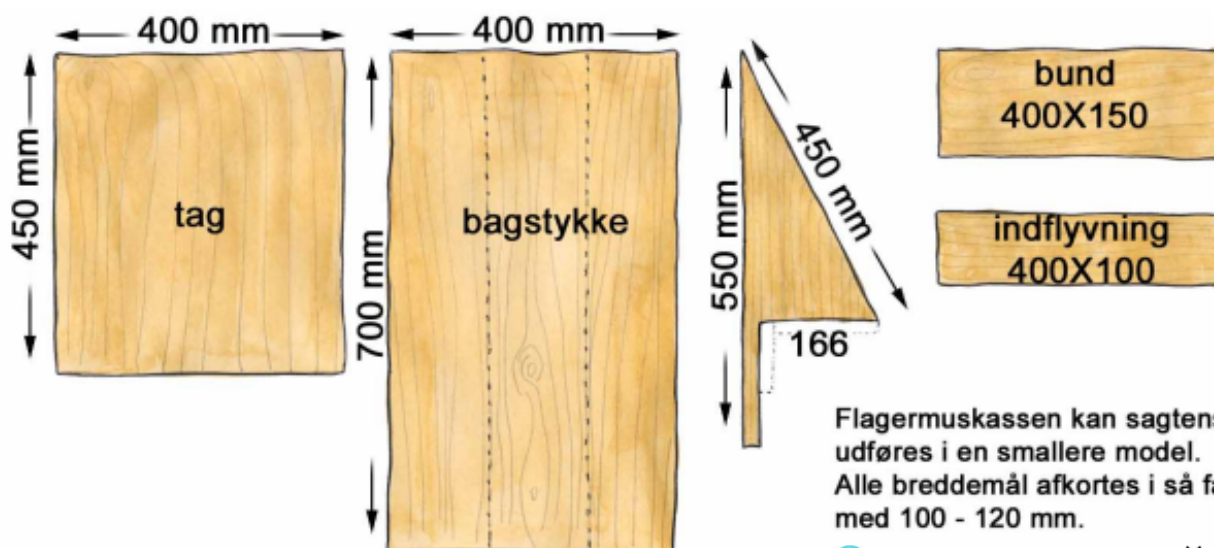

Huskeregler ved flagermuskasser

Bagstykket og den indvendige flade bør være **ru** eller med **riller**, så flagermusene kan få et godt **greb**, når de kravler op i kassen.

Det er vigtigt, at **indflyvningsprækken** ikke er bredere end 20 mm, da større åbninger kan tiltrække småfugle og andre dyr.

Benyt altid ubehandlet træ. Trykimprægneret træ afgiver skadelig kemi.

Flagermuskassen kan sagtens udføres i en smallere model. Alle breddemål afkortes i så fald med 100 - 120 mm.

PINDSVIN

Godt at vide

Vidste du, at der i
Ballerup Kommune
findes en pindsvine-
plejestation?

Pindsvinet er Danmarks eneste piggede pattedyr

Selvom mange kender pindsvinet, har arten det ikke let. Tætte hegn, trafikerede veje og meget ryddelige haver gør det sværere for pindsvin at finde føde, skjulesteder og sikre ruter mellem områder. Derfor mangler pindsvinet i dag egnede levesteder.

Pindsvinet er mest **aktivt** efter **mørkets** frembrud. Når solen går ned, begynder det sin jagt efter **biller, regnorme, snegle** og andre **smådyr**.

Om vinteren går det i **dvale** og er derfor afhængigt af at have opbygget et godt fedtlag i løbet af året.

Om sommeren føder hunnen **4-6 unger**, som også er afhængige af gode **skjulesteder** og rigeligt med **føde**.

Når pindsvin har sværere ved at finde levesteder og bevæge sig mellem grønne områder, bliver bestandene mere isolerede. Det gør det vanskeligere for pindsvinene at finde hinanden og få unger.

Samtidig kan den genetiske variation blive mindre, hvilket kan føre til flere sundhedsproblemer. Forskning har blandt andet vist, at mange danske pindsvin i dag har **tandproblemer**, som kan gøre det sværere for dem at spise. Derfor er hvert eneste pindsvin vigtigt.

Pas på mig!

PINDSVIN I NØD

Kontakt foreninger, der er godkendt af Miljøstyrelsen til at pleje pindsvin. Det er ikke lovligt at pleje pindsvin som privatperson uden tilladelse.

Dyrenes Beskyttelse tlf.: 18 12

Pindsvinevennerne i Danmark tlf.: 30 14 16 65

Pindsvineplejerne tlf.: 22 98 60 70

Pindsvinehospitalet tlf.: 28 74 13 70

Det du skal kigge efter

Pindsvinets fodspor er **små** og **runde** og kan ses i blød jord, sand, mudder og indimellem sne i den del af året, hvor pindsvinet er aktivt. Alle poter har fem tæer, og sporene minder om små håndaftryk.

Pindsvin er hovedsageligt **nataktive** og ses sjældent i dagslys. Opsæt gerne et vildtkamera ved et **vandkar**, eller et **pindsvinehus**. Så kan du være heldig at få besøg af områdets pindsvin på kamera.

Pindsvinets ekskrementer er 2-5 cm lange og mørkebrune eller **sorte**. De er pølseformede og har en tilspidset ende. De har ofte en blank overflade og kan indeholde synlige rester af **insekter**.

Sådan kan du hjælpe

Du kan hjælpe ved at registrere dine fund på **Arter.dk** – både når du observerer et pindsvin, og når du finder spor efter dem.

Byg et pindsvinehus

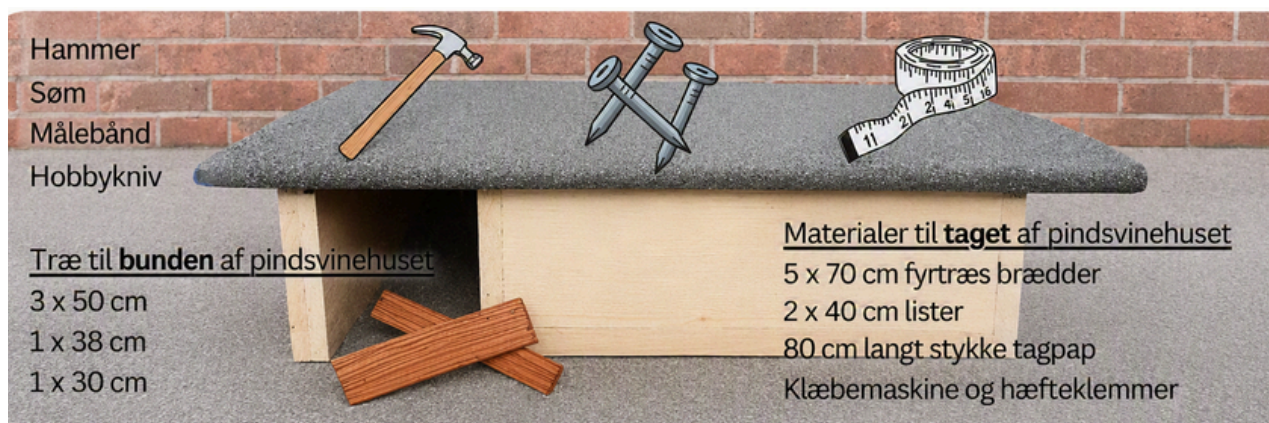
Et pindsvinehus kan give pindsvin et sikkert sted at **skjule** sig, **hvile** og i nogle tilfælde **overvintre**.

Et godt pindsvinehus har:

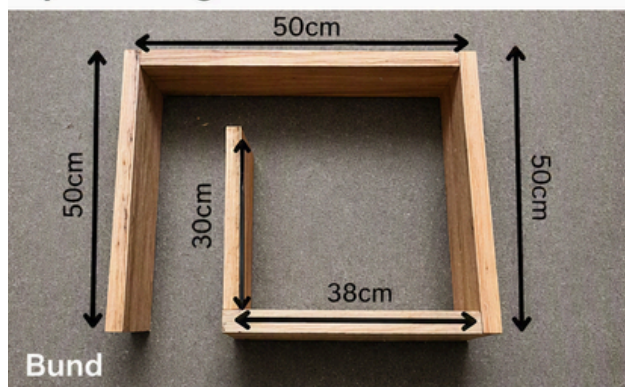
- vandtæt tag
- opholdsrum uden direkte vind eller træk
- smal indgang
- rolig placering med blade eller halm som isolering.

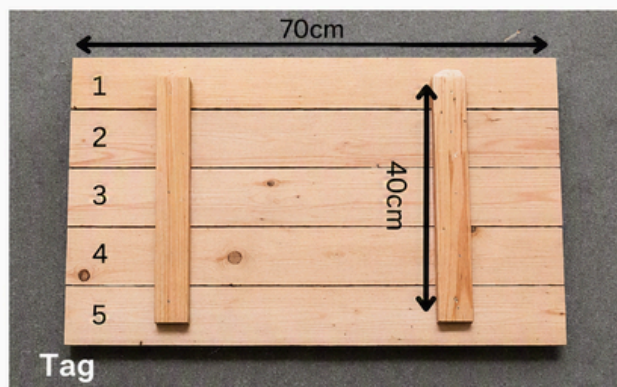
Vidste du, at Ballerup Kommune har opsat flere pindsvinehjem?

Opsætning

= 12 store søm

=10 små søm

Tiltag, der gavner

Der er mange enkle ting, som haveejere, skoler, institutioner og boligområder kan gøre for at hjælpe pindsvinene.

- Giv **ikke** pindsvin mælk, fløde eller lignende. Hvis du vil supplere deres føde, kan du tilbyde kattefoder.
- **Undgå** pesticider, sneglegift og andre kemikalier i naturen.
- Tjek altid buske, hække, kompost- og kvasbunker, før du går i gang med havearbejdet.
- Lad bunker af grene, blade og andet naturmateriale ligge som **skjulesteder**.
- Lav et hul nederst i hegnet, eller fjern de nederste brædder, så pindsvin kan **bevæge** sig frit mellem haver og grønne områder.
- Stil frisk **vand** frem i lave skåle, især i tørre perioder.
- Tjek jævnligt havedamme, pools, lyskasser, kældertrapper, huller under trampoliner og andre steder, hvor pindsvin kan falde i eller blive fanget. Sørg for, at de kan komme op igen.
- **Undgå** robotplæneklippere. Hvis de bruges, bør de være pindsvinevenlige og kun køre i **dagtimerne**.
- **Flyt** og **gennemgå** bålunken lige før optænding. Pindsvin søger ofte ly i bunker af grene og haveaffald og bliver **ikke** nødvendigvis skræmt væk af støj eller bevægelse.

HJÆLP MED AT TÆLLE PINDSVIN

Pindsvinet er et af Danmarks mest elskede vilde dyr. Men pindsvinene er under pres. Derfor har de brug for din hjælp.

Sammen med tusindvis af danskere tæller WWF Verdensnaturfonden og pindsvineforsker Sophie Lund Rasmussen, hvert år pindsvin i hele landet.

<https://kort.danmarkspindsvin.dk/>

ALM. BLÅFUGL

Godt at vide

Lille, blå og værd at lægge mærke til

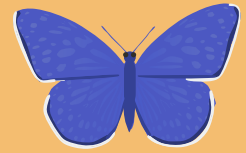
Almindelig blåfugl tilhører gruppen af sommerfugle, der kaldes **blåfugle**. Gruppen omfatter nogle af Danmarks **mindste** dagsommerfugle og er kendetegnet ved de ofte blå, brunlige eller orange farvede vinger. Selvom de er små, er de blandt de smukkeste sommerfugle i vores natur.

Vingefang: 25-36 mm

Der findes hele **26** forskellige arter af blåfugle, som er set i Danmark

En indikator på blomstrende og insektvenlige arealer

Almindelig blåfugl flyver let og livligt over blomstrende **enge, vejkanter** og **overdrev**, hvor den finder nektar i blomster.

Larverne lever på en række forskellige planter i **ærtefamilien**, blandt andet almindelig kællingetand, hvidkløver, rødkløver og harekløver.

Når almindelig blåfugl findes i et område, er det et tegn på, at der både er **nektarrige blomster** til de voksne sommerfugle og **værtsplanter til larverne**.

Arten fungerer derfor som en indikator for blomstrende og insektvenlige **levesteder**. Samtidig peger dens tilstedeværelse på natur, der også kan understøtte mange andre sommerfugle, vilde bier og andre bestøvende insekter.

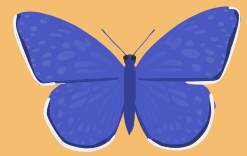
Det du skal kigge efter

Flyvetiden er fra først i maj til sidst i september

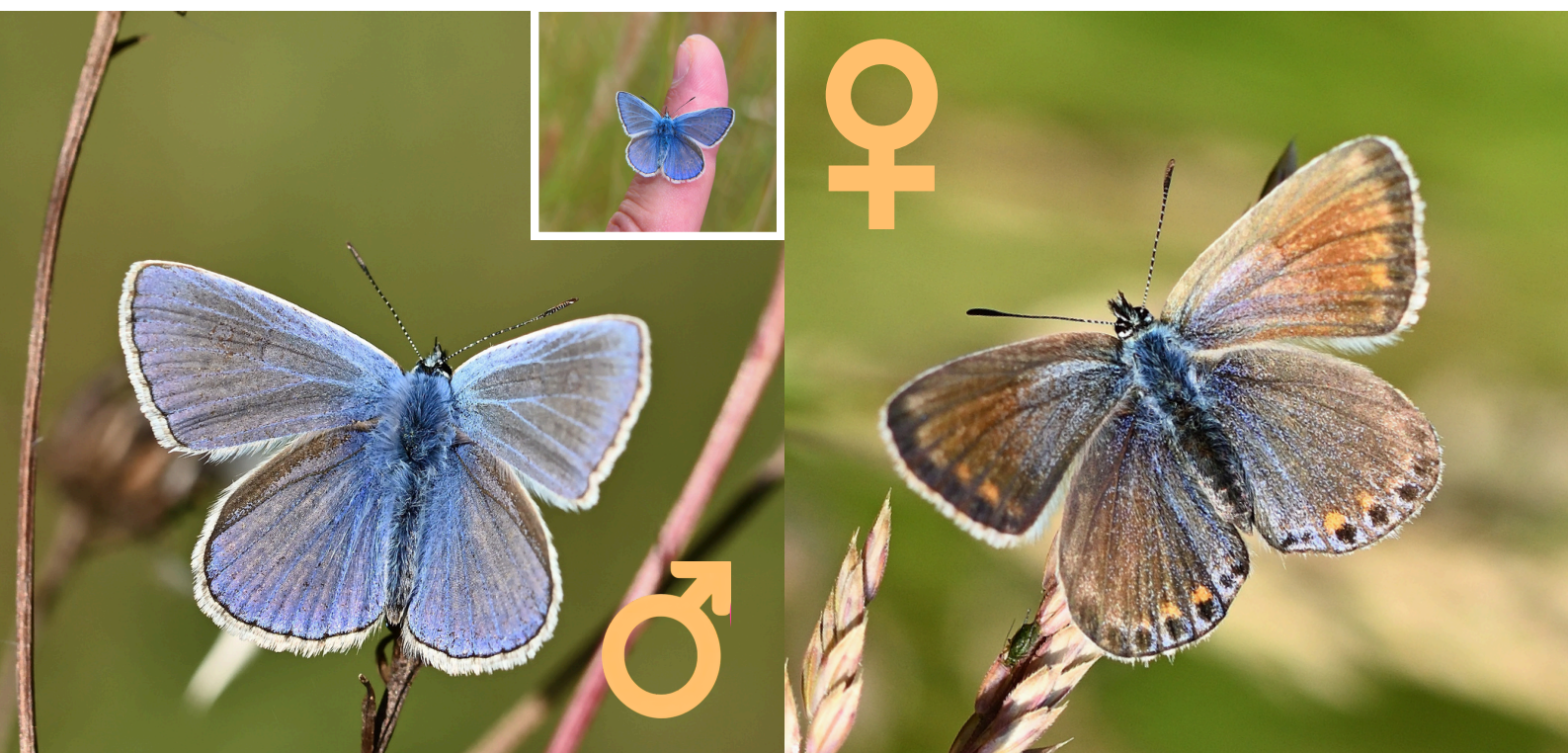
Man opdager bedst en blåfugl ved at kigge efter små sommerfugle, der flyver lavt over solrige, blomsterrige områder.

			
Almindelig blåfugl <i>Polyommatus icarus</i>	Argusblåfugl <i>Plebejus argus</i>	Blåhale <i>Neozephyrus quercus</i>	Bølleblåfugl <i>Agriades optilete</i>
			
Ensianblåfugl <i>Phengaris alcon</i>	Foranderlig blåfugl <i>Plebejus idas</i>	Grøn busksommerfugl <i>Callophrys rubi</i>	Guldhale <i>Thecla betulae</i>
			
Sort ildfugl <i>Lycaena tityrus</i>	Sortbrun blåfugl <i>Aricia artaxerxes</i>	Sortpletet blåfugl <i>Phengaris arion</i>	Violetrandet ildfugl <i>Lycaena hippothoe</i>
			
Det hvide W <i>Satyrus w-album</i>	Dukatsommerfugl <i>Lycaena virgaureae</i>	Dværghåfugl <i>Cupido minimus</i>	Engblåfugl <i>Polyommatus semiargus</i>
			
Isblåfugl <i>Polyommatus amandus</i>	Lille ildfugl <i>Lycaena phlaeas</i>	Rødpletet blåfugl <i>Aricia agestis</i>	Skovblåfugl <i>Celastrina argiolus</i>

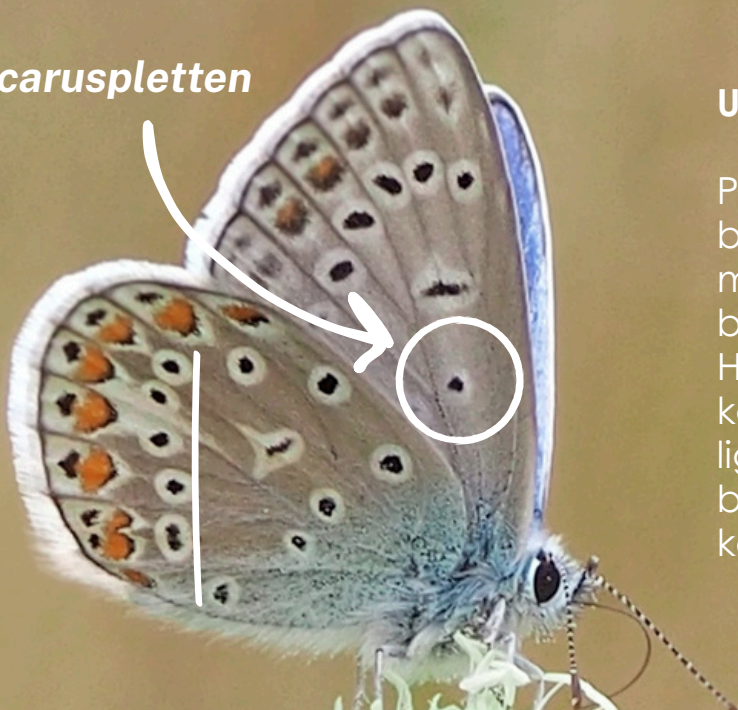

Forskel på han og hun

Hannen kendes på sine blå, næsten metalliske vinger. Hunnen er som regel brun, men har ofte blålige partier og orange pletter langs vingekanten. Når sommerfuglen sidder stille, kan du også se de fine pletter og orange tegninger på vingernes underside.

icaruspletten

Undersiden af vingerne

På undersiden af vingerne har blåfuglene et karakteristisk mønster af pletter, som kan bruges til at bestemme arten.

Hos **almindelig blåfugl** er især én karakteristisk plet samt en næsten lige række af sorte pletter på bagvingens underside vigtige kendetegn.

Sommerfugle har brug for de rigtige planter

De voksne sommerfugle kan hente nektar fra mange forskellige blomster, men larverne er afhængige af bestemte **værtsplanter**.

Den voksne sommerfugl lægger sine æg på eller tæt ved disse planter, så larverne kan begynde at spise, når de klækkes. Nogle arter af sommerfugle kan bruge flere forskellige planter, mens andre kun kan leve på ganske få.

Sommerfugle har gennem lang tid tilpasset sig bestemte **hjemmehørende planter**, som netop fungerer som værtsplanter for deres larver. Det er derfor ikke nok, at et område har mange blomster. De rette værtsplanter skal også være til stede, hvis sommerfuglene skal kunne gennemføre hele deres livscyklus.

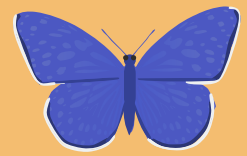
Forsvinder værtsplanterne, bliver der også færre sommerfugle.

Du kan hjælpe sommerfuglene ved at give hjemmehørende planter plads i haven, på altanen eller i gårdrummet. Vælg gerne **forskellige** planter, der blomstrer fra forår til efterår, så de voksne sommerfugle kan finde nektar gennem hele sæsonen.

Blomster guide

Levesteds guide

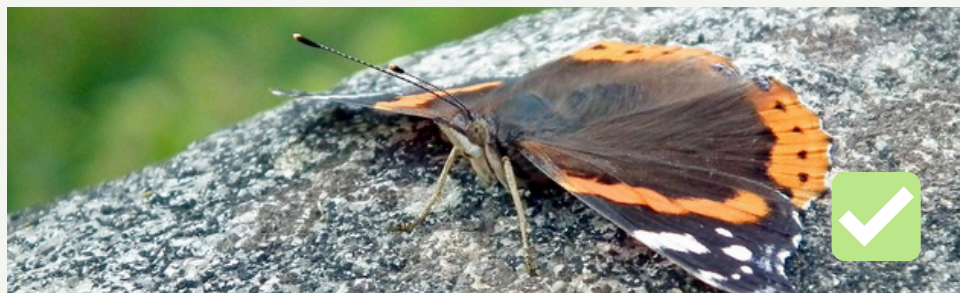

En naturvenlig have

En kvasbunke, gamle grene og visne blade giver skjul til mange af havens smådyr.

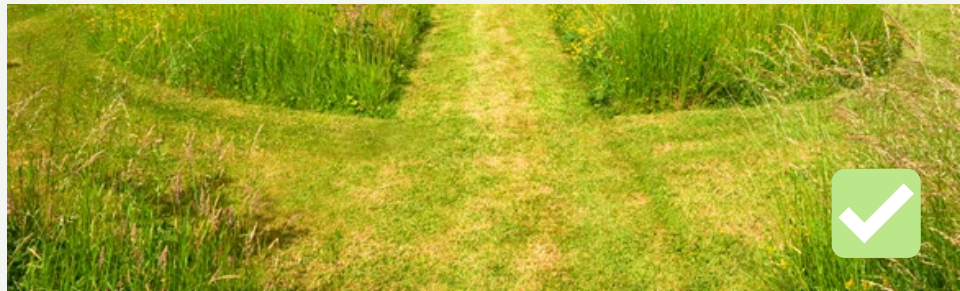
Sten optager solens varme og hjælper insekter med at varme kroppen op og blive klar til at flyve.

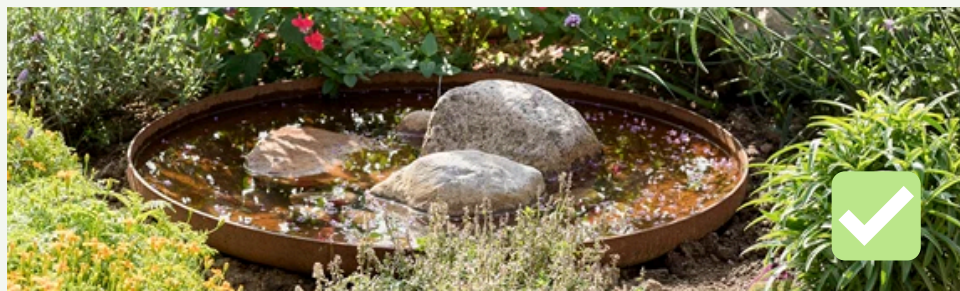
En græsplæne, som ikke klippes hele tiden, giver plads til plænenes vilde urter.

Undgå at slå hele græsarealet på én gang. Slå i stedet mindre områder på forskellige tidspunkter, og lad altid noget stå.

Sørg for adgang til vand. Læg gerne sten i vandet, så smådyr kan lande og komme op igen.

VIBE

Godt at vide

Hør viben her

Viben elsker den våde og åbne natur

Når viben vender tilbage til Danmark sidst på vinteren, er det for mange et af de første sikre tegn på, at **foråret** er på vej.

Viben trives især på **enge**, **strandenge** og **marker** med kortere vegetation og fugtig jord. Reden ligger direkte på jorden, hvilket gør både æg og unger **sårbare** over for forskellige forstyrrelser.

Viben lever af **regnorme**, **insekter**, **snegle**, **små frøer** og andre **smådyr**, som den finder i den fugtige jord. Derfor er den afhængig af områder med vand, **masser** af liv og gode muligheder for at finde føde til både sig selv og sine unger.

Desværre er bestanden gået kraftigt **tilbage** i Danmark. **Tørlægning** af enge og vådområder og færre insekter har gjort det vanskeligere for viben at finde føde og få unger på vingerne.

Det du skal kigge efter

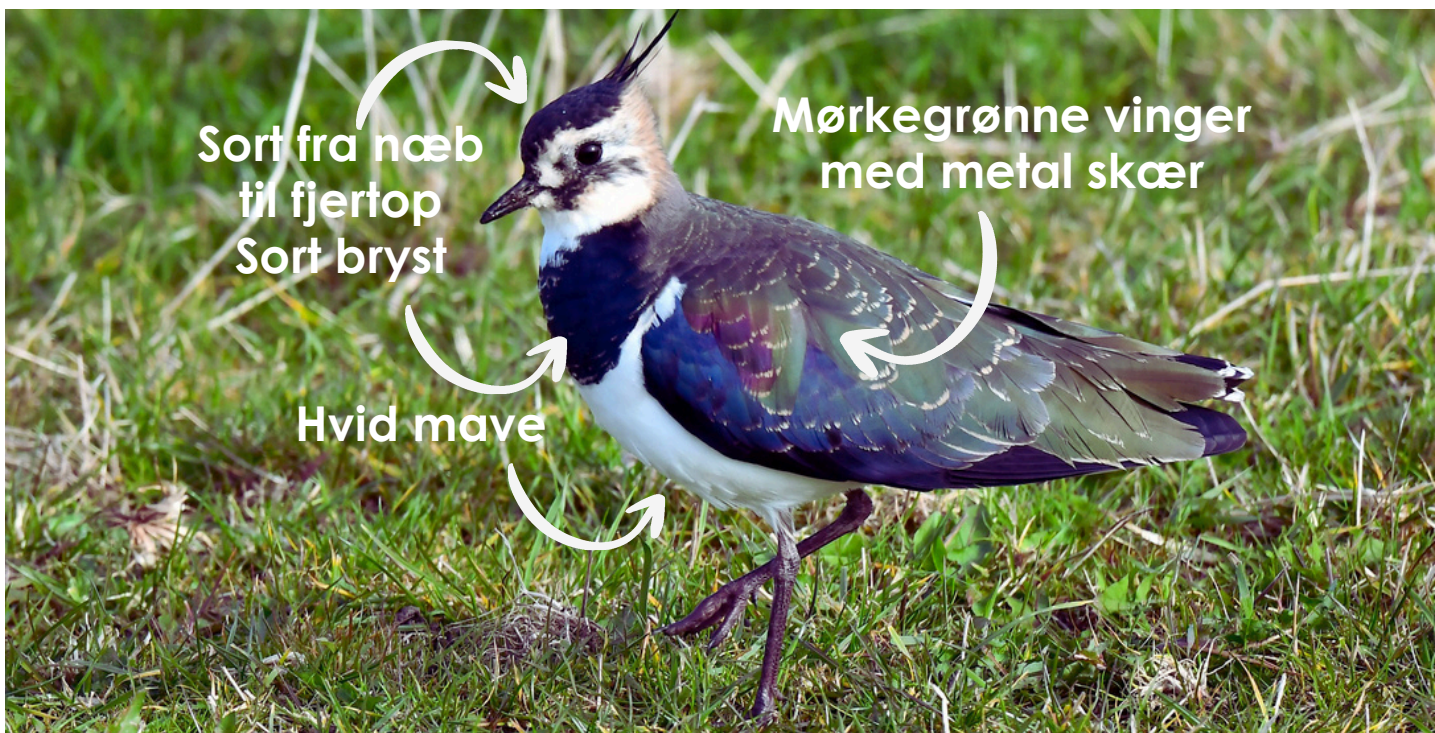

Viben er let at genkende

Viben har en meget akrobatisk sangflugt, der markerer territoriet. Dens stemme, *vuii-o-vuiip-vip-vip-euvii*, har desuden givet ophav til dens navn. (Lyder lidt som en laserpistol).

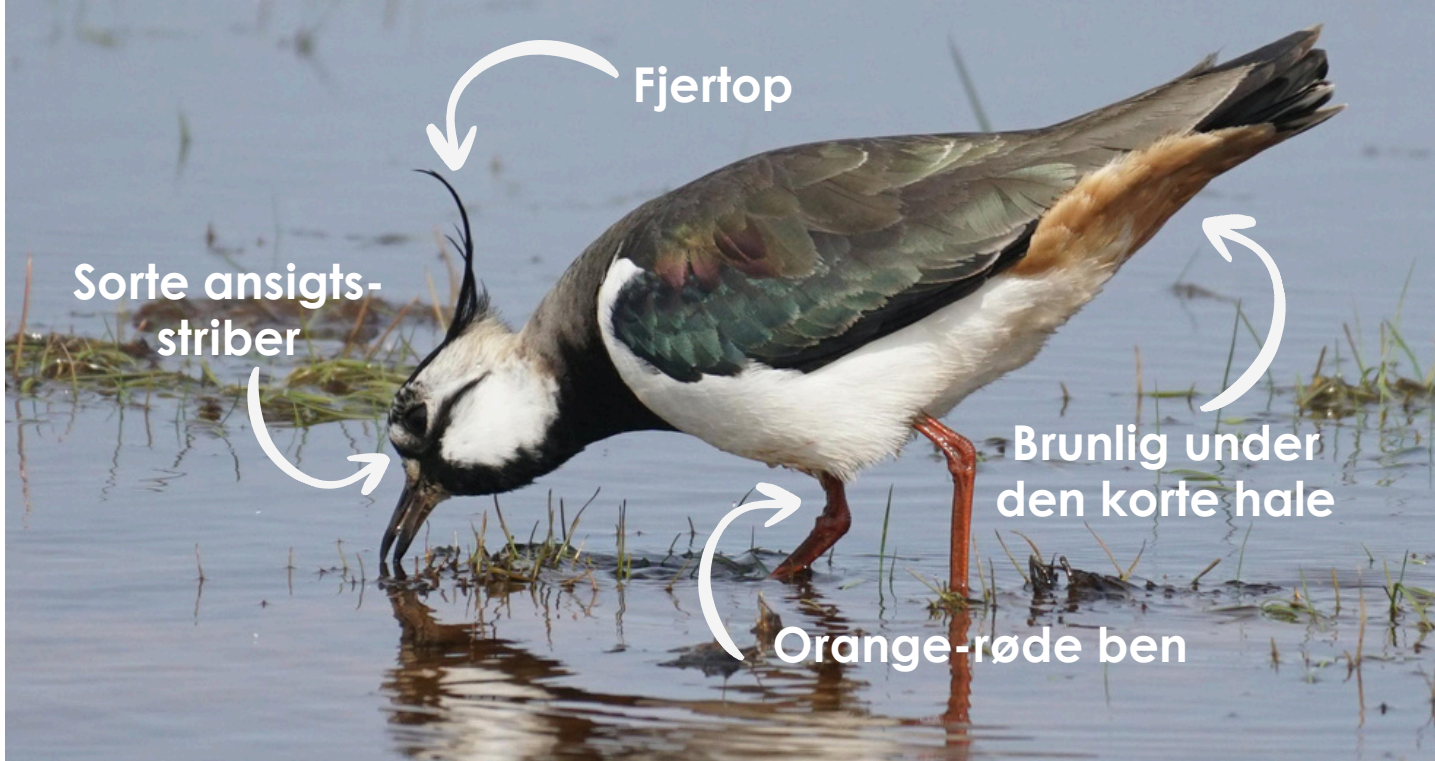
Vingerne er brede og vingespidserne afrundede

Sort fra næb
til fjertop
Sort bryst

Hvid mave

Mørkegrønne vinger
med metal skær

Fjertop

Sorte ansigts-
striber

Brunlig under
den korte hale

Orange-røde ben

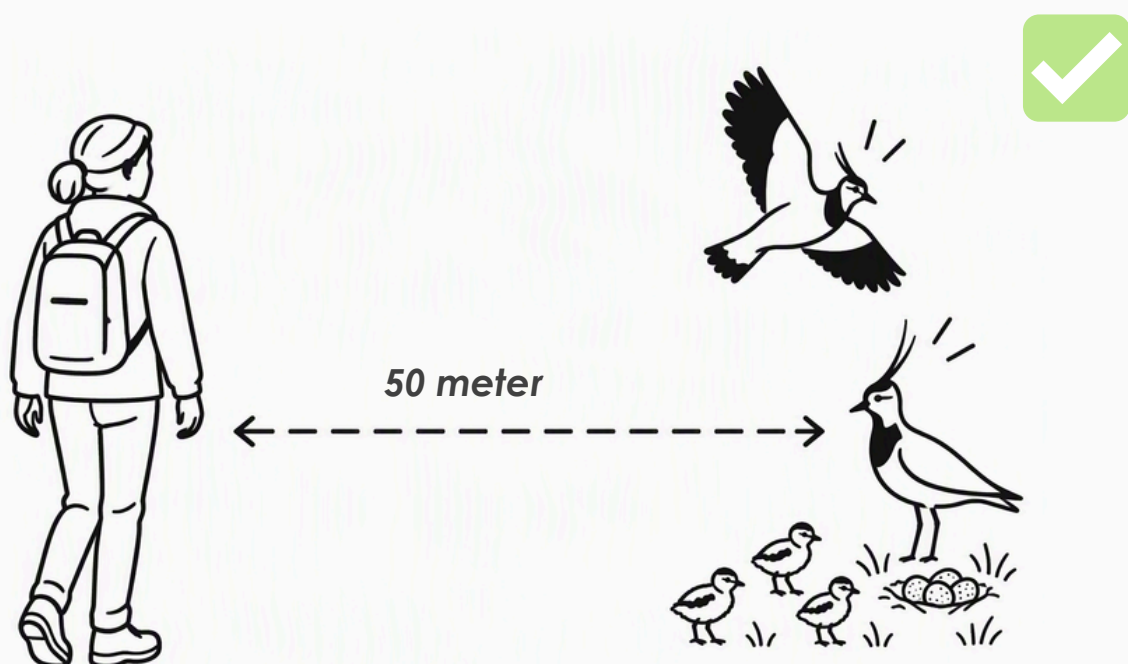
Sådan kan du hjælpe

Hvis du ser en vibe, kan du registrere den på **Arter.dk**. På den måde er du med til at skabe viden om, hvor arten findes, og hvordan bestanden udvikler sig.

Viben **yngler** fra **marts** til **juli**, og i denne periode er reder, æg og unger særligt sårbare. Da rederne ligger direkte på **jorden** og ofte er **svære** at få øje på, kan både mennesker og hunde let komme til at forstyrre fuglene uden at opdage det.

Hvis du møder viber i naturen, er det derfor en god idé at holde **god afstand**, gerne mindst 50 meter. **Undgå** også at gå gennem områder, hvor der opholder sig mange viber, eller hvor fuglene virker meget optagede af din tilstedeværelse. Det kan være et tegn på, at der er rede eller unger i nærheden.

Ser du en vibe, en rede eller unger på jorden, kan du registrere observationen på **Arter.dk**.

Selv rolige hunde kan komme til at forstyrre fuglene eller ved et uheld træde på eller spise æg og unger. En lang flexline giver heller ikke tilstrækkelig kontrol, hvis hunden pludselig løber frem. Derfor bør hunde altid føres i snor i naturen, og i de vilde dyrs yngletid anbefales det at bruge en kort snor.

Du kan også hjælpe viben ved at skabe bedre forhold for de smådyr, den lever af. Små vandhuller, fugtige områder og mere natur i haver, på skolens arealer eller fælles grønne områder gavner mange arter.

Rotter kan æde vibens æg og unger. Derfor kan du også hjælpe ved at undgå at efterlade madrester i naturen, sørge for korrekt affaldshåndtering og undlade at fodre dyr på en måde, som tiltrækker rotter.

LIDEN KLOKKE

Godt at vide / det du skal kigge efter

Den lille klokke fortæller om den magre natur

Mange forbinder **frodig** og **næringsrig** jord med gode vækstforhold. Men meget næring får ofte høje græsser og kraftige urter til at brede sig på bekostning af mindre planter.

Liden klokke trives bedst, hvor jorden er **tør** og **næringsfattig**, og hvor vegetationen er **lav** og **åben**. Her får den lys og plads til at vokse sammen med andre nøjsomme planter.

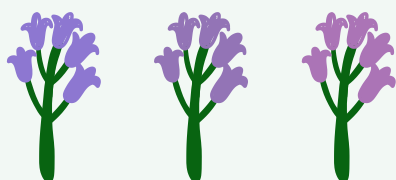
Liden klokke er en spinkel, flerårig plante med **blåviolette** blomster, der **nikker** fra tynde stængler.

Den blomstrer gennem sommeren og ind i det tidlige efterår og kan blandt andet findes på **overdrev**, tørre **skrænter**, **vejkanter** og andre **lysåbne** steder.

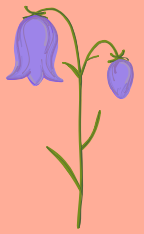
Blomsten reagerer på syre

Liden klokkes blåviolette blomster indeholder farvestoffer, der kan skifte mod lyserød, hvis de kommer i direkte kontakt med syre.

Reaktionen kan blandt andet vises med myresyre og skyldes en kemisk ændring i blomstens farvestoffer.

Liden klokke er typisk 10–40 cm høj og blomstrer især fra juli til september.

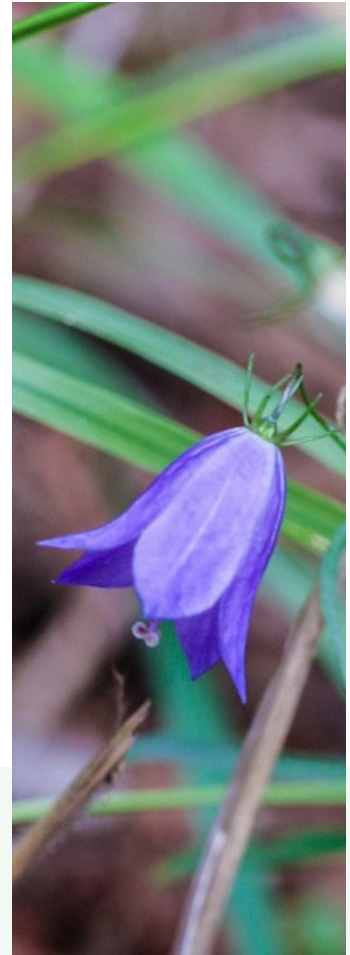

Giv plads til den magre natur

I en del af haven kan du undlade at gøde og tilføre kompost. Det begrænser væksten af høje græsser og giver bedre plads til liden klokke og andre planter, der trives på mager jord.

Lad planterne blomstre og sætte frø, før du slår. Fjern derefter det afslåede græs, så næringsstofferne ikke føres tilbage til jorden. Med tiden kan området blive mindre frodigt, men til gengæld mere varieret og blomsterrigt.

Finder du liden klokke, kan du registrere den på **Arter.dk**.

De seks arter i hæftet fortæller hver deres historie om naturen i Ballerup. Gå på opdagelse, registrer det, du finder, og vær med til at passe på de steder, hvor arterne lever.

